CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**

**Юридичний факультет**

**Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

**Декан юридичного факультету**
**_____ проф. Віталій ГОРДЄЄВ**
**«28» серпня 2026 року**

# РОБОЧА ПРОГРАМА
**навчальної дисципліни**

# МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ
**вибіркова навчальна дисципліна**

**Освітня програма:** «Право»
**Спеціальність:** 081 Право
**Галузь знань:** 08 Право
**Рівень вищої освіти:** перший (бакалаврський)
**Юридичний факультет**
**Мова навчання:** українська

**Чернівці, 2026 рік**

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів» складена відповідно до освітньої програми «Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право.

**Розробник:**
Іліка Марина Іванівна, *асистент, PhD, асистент*

**Викладач,** що забезпечує читання даної дисципліни
Іліка Марина Іванівна, *асистент, PhD, асистент*

**Затверджено** на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
*Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року*

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства ____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

**Схвалено** науково-методичною комісією юридичного факультету
*Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року*

Голова науково-методичної комісії ____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

**Мета навчальної дисципліни:** Мета дисципліни надати студенту комплексну систему міжнародно-правових норм і принципів, що застосовуються під час збройних конфліктів і встановлюють права і обов'язки суб'єктів міжнародного права щодо заборони чи обмеження використання певних засобів і методів ведення військової боротьби, забезпечення захисту жертв конфлікту та визначають відповідальність за порушення цих норм.

**Мета та завдання** навчальної дисципліни **«Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів »** спрямовані на отримання знань про:

- фундаментальні основи міжнародного публічного права; знання й уміння застосовувати положення ключових міжнародно-правових документів з міжнародного гуманітарного права ; широка обізнаність із універсальними та регіональними інституційними механізмами захисту прав людини під час збройного конфлікту;
- спеціальність юриста-міжнародника та відповідно сферу професійної діяльності пов'язану з застосуванням норм міжнародного права, що застосовується під час збройного конфлікту;
- місце навчальної дисципліни в системі навчального курсу та системі міжнародного права;
- понятійно-категоріальний апарат навчальної дисципліни «Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів» ;
- науково-теоретичну інформацію з міжнародного права;
- методологічні основи мислення, дослідження та аналізу права збройних конфліктів та міжнародного права прав людини ;
- систему професійного аналізу нормативних документальних та наукових джерел міжнародного публічного права;
- професійне використання юридичних понять та категорій, що застосовуються у сфері міжнародного права.

**Результати навчання.** У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в Освітній програмі «Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право:

**Загальні компетентності.**

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

**Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.**

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецеденту практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

**Програмні результати навчання**

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини
РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН 7 Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **«Міжнародно-правове регулювання збройних конфлікті» студент буде знати та розуміти**:
**знати:**
- міжнародно-правову кваліфікацію збройних конфліктів;
- види збройних конфліктів;
- учасників збройних конфліктів;
- ознаки воєнних злочинів.

**розуміти:**
- навички формування основ обґрунтованих логічно-індивідуальних рекомендацій з конкретних питань міжнародного публічного права що стосуються кваліфікації збройних конфліктів;
- здатність до системного мислення щодо причин виникнення збройного конфлікту та пошуку відповідних юридичних механізмів їх порушення;

**Студент буде уміти:**
- надавати консультації щодо визначення правової природи збройного конфлікту, надавати належну правову оцінку та визначати його ознаки та приналежність до певного виду;
- надавати консультації щодо використання міжнародних конвенційних та інституційних механізмів під час збройного конфлікту в інтересах клієнта.;
- представляти інтереси клієнта при використанні міжнародних механізмів захисту прав людини під час збройного конфлікту;

## ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Форма навчання | Рік підготовки | Семестр | Кількість | | Кількість годин | | | | | | Вид підсумкового контролю |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | кредитів | годин | лекції | практичні | семінарські | лабораторні | самостійна робота | індивідуальні завдання | |
| **Денна «Право»** | 4 | 8 | 3 | 90 | 15 | 30 | Навч. планом не передбачено | Навч. планом не передбачено | 45 | - | залік |
| **Заочна** | 4 | 8 | 3 | 90 | 4 | 6 | Навч. планом не передбачено | Навч. планом не передбачено | 80 | - | залік |

## СТРУКТУРА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Назви змістових модулів і тем | Кількість годин | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | | | | Заочна форма | | | | | |
| | усього | у тому числі | | | | | усього | у тому числі | | | | |
| | | л | п | лаб | інд | с.р. | | л | п | лаб | інд | с.р. |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| **Тема лекційних занять** | **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ** | | | | | | | | | | | |
| Тема 1. Міжнародно-правова кваліфікація збройних конфліктів як окремий інститут Міжнародного гуманітарного права(МГП). | 10 | 2 | 3 | - | - | 6 | 10 | 0,5 | 0,75 | - | - | 10 |
| Тема 2. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів | 10 | 2 | 4 | - | - | 6 | 10 | 0,5 | 0,75 | - | - | 10 |
| Тема 3. Юридична природа кваліфікації збройних конфліктів. | 10 | 2 | 4 | - | - | 6 | 10 | 0,5 | 0,75 | - | - | 10 |
| Тема4.Внутрішньоде | 10 | 4 | 4 | - | - | 5 | 10 | 0,5 | 0,75 | - | - | 10 |

| | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ржавний збройний конфлікт | | | | | | | | | | | | |
| **Разом за змістовим модулем 1** | **40** | **10** | **15** | **-** | **-** | **23** | **40** | **2** | **3** | **-** | **-** | **40** |
| **Тема лекційних занять** | **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОКРЕМІ КАТЕГОРІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ** | | | | | | | | | | | |
| Тема1. Учасники збройного конфлікту | 10 | 1 | 3 | - | - | 4 | 10 | 0,4 | 0,6 | - | - | 8 |
| Тема 2. Захист цивільного населення під час збройних конфліктів | 10 | 1 | 3 | - | - | 4 | 10 | 0,4 | 0,6 | - | - | 8 |
| Тема 3. Поняття та ознаки воєнних злочинів | 10 | 1 | 3 | - | - | 4 | 10 | 0,4 | 0,6 | - | - | 8 |
| Тема 4. Значення міжнародного кримінального судочинства для кваліфікації збройних конфліктів | 10 | 1 | 3 | - | - | 5 | 10 | 0,4 | 0,6 | - | - | 8 |
| Тема 5. Аналіз неміжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права | 10 | 1 | 3 | - | - | 5 | 10 | 0,4 | 0,6 | - | - | 8 |
| **Разом за змістовим модулем 2** | **50** | **5** | **15** | **-** | **-** | **22** | **50** | **2** | **3** | **-** | **-** | **40** |
| **Усього годин** | **90** | **15** | **30** | **-** | **-** | **45** | **90** | **4** | **6** | **-** | **-** | **80** |

## ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

| № | Назва теми |
|---|---|
| 1 | **Міжнародно-правова кваліфікація збройних конфліктів як окремий інститут Міжнародного гуманітарного права**<br>1. Поняття війни та збройних конфліктів.<br>2. Види збройних конфліктів.<br>3. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.<br>4. Збройні конфлікти неміжнародного характеру.<br>5 Застосування загальних принципів міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів неміжнародного характеру. |
| 2 | **Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів**<br>1. Цивільні та військові об’єкти. Визначення цивільних і військових об’єктів у Додаткових протоколах 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року. |

| | |
|---|---|
| | 2. Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту.<br>3. Класифікація культурних цінностей, їхні характерні ознаки.<br>4. Міжнародно-правова регламентація ведення збройної боротьби на морі й у повітряному просторі. |
| 3 | **Юридична природа кваліфікації збройних конфліктів**<br>1. Поняття кваліфікації збройних конфліктів.<br>2. Підстави кваліфікації збройних конфліктів.<br>3. Характерні особливості кваліфікації збройних конфліктів.<br>4. Правила кваліфікації та тлумачення норм права як основа для кваліфікації збройних конфліктів. |
| 4 | **Внутрішньодержавний збройний конфлікт**<br>1. Поняття внутрішньодержавного збройного конфлікту<br>2. Причини виникнення внутрішньодержавного збройного конфлікту<br>3. Загальна стаття 3 Женевських конвенцій 1949р. та Додатковий протокол II 1977р.<br>4. Характерні особливості учасників внутрішньодержавного збройного конфлікту. |
| 5 | **Учасники збройного конфлікту**<br>1. Правовий статус комбатантів, категорії комбатантів.<br>2. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, іноземних військових радників і спеціалістів.<br>3. Правовий статус осіб, що не беруть участь у збройних діях, але входять до складу збройних сил (некомбатанти).<br>4. Незаконні учасники збройних дій (шпигуни, найманці та ін.). |
| 6 | **Захист цивільного населення під час збройних конфліктів**<br>1. Правове становище цивільного населення в період збройних конфліктів.<br>2. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів.<br>3. Заборона колективних покарань, актів терору, пограбувань, репресалій та захоплення заручників.<br>4. Створення нейтралізованих зон, призначених для захисту цивільних осіб.<br>5. Правовий статус інтернованих осіб. |
| 7 | **Поняття та ознаки воєнних злочинів**<br>1. Воєнні злочини як підстави притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності.<br>2. Злочин агресії в контексті діяльності міжнародних кримінальних судів та трибуналів.<br>3. Злочини проти людяності.<br>4. Склад злочину геноциду та особливості його кваліфікації під час збройного конфлікту. |
| 8 | **Значення міжнародного кримінального судочинства для кваліфікації збройних конфліктів**<br>1. Значення міжнародного кримінального судочинства для розвитку міжнародного гуманітарного права.<br>2. Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії (створення та прецеденти).<br>3. Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди (створення та прецеденти).<br>4. Міжнародний кримінальний суд: основні аспекти діяльності |

| | |
|---|---|
| 9 | **Аналіз неміжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права**<br>1. І та ІІ Чеченські війни: порушення прав людини, міжнародне гуманітарне та кримінальне право.<br>2. Збройний конфлікт на території Руанди 1994 р. та його вплив на подальший розвиток міжнародного кримінального права.<br>3. Громадянська війна в Сьєрра-Леоне (1991-2002 рр.)<br>4. Громадянська війна в Лівії (2011 р.).<br>5. Збройний конфлікт в Сирії – правова кваліфікація виду конфлікту та основних порушень норм міжнародного права.<br>6. Збройний конфлікт на Сході України: правова характеристика та порушення норма міжнародного права 2014 рік.<br>7. Війна Росії проти України 2022 рік |

**Тематика практичних занять з переліком питань**

**Модуль 1.**

**Практичне заняття 1.1.**

**Тема 1. Міжнародно-правова кваліфікація збройних конфліктів як окремий інститут Міжнародного гуманітарного права**

1. Поняття війни та види збройних конфліктів
2. Основні принципи ведення воєнних дій
3. Засоби та методи ведення війни
4. Міжнародно-правова регламентація збройної боротьби на морі й у повітряному просторі
5. Закінчення збройного конфлікту та правові наслідки
6. Інститут нейтралітету

**Практичне заняття 1.2.**

**Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів**

1. Вступ до теми та загальна характеристика міжнародно-правового захисту об'єктів під час збройних конфліктів
2. Джерела міжнародно-правового регулювання захисту цивільних об'єктів
3. Міжнародно-правове розмежування цивільних та військових об'єктів
4. Правовий статус об'єктів подвійного призначення
5. Принцип пропорційності та запобіжні заходи під час здійснення атак
6. Захист культурних цінностей

**Практичне заняття 1.3.**

**Юридична природа кваліфікації збройних конфліктів**

1. Проблематика юридичної кваліфікації збройних конфліктів
2. Поняття та юридична природа збройного конфлікту
3. Відмежування збройного конфлікту від інших форм насильства
4. Проблема кваліфікації конфліктів із міжнародним елементом
5. Динамічний характер юридичної кваліфікації
6.Юридична кваліфікація збройного конфлікту та міжнародна кримінальна відповідальність
7. Практичні проблеми сучасної кваліфікації

**Практичне заняття 1.4.**

**Внутрішньодержавний збройний конфлікт**

1. Поняття внутрішньодержавного збройного конфлікту
2. Причини виникнення внутрішньодержавного збройного конфлікту
3. Загальна стаття 3 Женевських конвенцій 1949р. та Додатковий протокол II 1977р.
4. Характерні особливості учасників внутрішньодержавного збройного конфлікту.

**Практичне заняття 1.5.**
**Учасники збройного конфлікту**

1. Правовий статус комбатантів, категорії комбатантів.
2. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, іноземних військових радників і спеціалістів.
3. Правовий статус осіб, що не беруть участь у збройних діях, але входять до складу збройних сил (некомбатанти).
4. Незаконні учасники збройних дій (шпигуни, найманці та ін.).

**Модуль 2.**
**Практичне заняття 2.1.**
**Захист цивільного населення під час збройних конфліктів**

1. Правове становище цивільного населення в період збройних конфліктів.
2. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів.
3. Заборона колективних покарань, актів терору, пограбувань, репресалій та захоплення заручників.
4. Створення нейтралізованих зон, призначених для захисту цивільних осіб.
5. Правовий статус інтернованих осіб.

**Практичне заняття 2.2.**

**Поняття та ознаки воєнних злочинів**

1. Воєнні злочини як підстави притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності.
2. Злочин агресії в контексті діяльності міжнародних кримінальних судів та трибуналів.
3. Злочини проти людяності.
4. Склад злочину геноциду та особливості його кваліфікації під час збройного конфлікту.

**Практичне заняття 2.3.**

**Значення міжнародного кримінального судочинства для кваліфікації збройних конфліктів**

1. Значення міжнародного кримінального судочинства для розвитку міжнародного гуманітарного права.
2. Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії (створення та прецеденти).
3. Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди (створення та прецеденти).
4. Міжнародний кримінальний суд: основні аспекти діяльності

**Практичне заняття 2.4.**

**Аналіз неміжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права**

1. І та ІІ Чеченські війни: порушення прав людини, міжнародне гуманітарне та кримінальне право.
2. Збройний конфлікт на території Руанди 1994 р. та його вплив на подальший розвиток міжнародного кримінального права.
3. Громадянська війна в Сьєрра-Леоне (1991-2002 рр.)
4. Громадянська війна в Лівії (2011 р.).

5. Збройний конфлікт в Сирії – правова кваліфікація виду конфлікту та основних порушень норм міжнародного права.
6. Збройний конфлікт на Сході України: правова характеристика та порушення норма міжнародного права 2014 рік.
7. Війна Росії проти України 2022 рік

**Практичне заняття 2.5.**

**Документування воєнних злочинів.**
**Міжнародне гуманітарне право та війна Росії проти України**

1. Юридичне та гуманітарне значення фіксації доказів у забезпеченні правосуддя та захисті інвалідних прав жертв міжнародних злочинів
2. Цільова спрямованість, класифікація та методологічні види документування порушень міжнародного гуманітарного права
3. Правова кваліфікація конфлікту: визнання війни росії проти України як міжнародного збройного конфлікту (IAC)
4. Масштаби порушень норм МГП у 2022–2026 роках та їхній вплив на світовий правопорядок.
5. Напади на цивільне населення та об'єкти: невибіркові обстріли міст (тактика «випаленої землі»), атаки на критичну енергетичну інфраструктуру як воєнний злочин.
6. Поводження з військовополоненими (Комбатанти): Порушення Третьої Женевської конвенції: катування, ненадання медичної допомоги, страти.
7. Режим окупації та цивільні особи: Примусова депортація (зокрема дітей) як ознака геноциду, Насильницька паспортизація та мобілізація мешканців окупованих територій.
8. Екоцид та руйнування довкілля: підрив Каховської ГЕС та ризики навколо ЗАЕС.

**Завдання для самостійної роботи студентів**

*Самостійна робота студента* є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела. Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний,

модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

| № | Назва теми | Завдання для самостійної роботи | К-сть год. |
|---|---|---|---|
| **1.** | МГП та міжнародне кримінальне право: механізми притягнення до | Визначити, які норми міжнародного гуманітарного права могли бути порушені;<br>Встановити, чи можуть відповідні дії | 5 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | індивідуальної відповідальності за воєнні злочини | становити воєнний злочин;<br> Визначити можливі підстави індивідуальної кримінальної відповідальності;<br> Зазначити, які обставини та докази необхідно встановити для правової кваліфікації діяння. | |
| **2** | Кваліфікація агресія рф проти України відповідно до МГП | Правову оцінку застосування Російською Федерацією збройної сили проти України з позицій Статуту ООН.<br> Дослідити юридичне значення резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо територіальної цілісності України та засудження агресії.<br> Порівняти міжнародно-правові наслідки акту агресії та порушень норм міжнародного гуманітарного права.<br> Проаналізувати особливості кваліфікації нападів на цивільне населення та цивільні об'єкти в контексті міжнародного збройного конфлікту.<br> Дослідити правові підстави відповідальності військових командирів за воєнні злочини, вчинені підлеглими. | 5 |
| **3.** | Поняття «жертви війни» та «осіб, яких захищають» в міжнародному гуманітарному праві. | Розкрити поняття «жертви війни» та визначити його значення в міжнародному гуманітарному праві.<br> Охарактеризувати поняття «особи, які перебувають під захистом» відповідно до Женевських конвенцій 1949 року.<br> Проаналізувати основні категорії осіб, які користуються захистом міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів.<br> Визначити правовий статус поранених, хворих і осіб, які зазнали корабельної аварії. | 5 |
| **4.** | Інститут найманства в МГП: Кумулятивні критерії визначення статусу та правові наслідки затримання. | Розкрити поняття найманства та охарактеризувати його місце в системі міжнародного гуманітарного права.<br> Проаналізувати положення статті 47 Додаткового протоколу I 1977 року щодо правового статусу найманців.<br> Охарактеризувати кумулятивні критерії визначення статусу найманця та пояснити необхідність одночасного встановлення всіх передбачених критеріїв.<br> Дослідити співвідношення понять «найманець», «комбатант», «військовополонений» і «цивільна особа». | 5 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | Визначити правове значення мотиву особистої вигоди та матеріальної винагороди для кваліфікації особи як найманця. | |
| **5.** | Юридичний статус майна та працівників кримінально-виконавчої системи на окупованих територіях | Розкрити поняття та правову природу тимчасової окупації в міжнародному гуманітарному праві.<br>Визначити правовий статус установ виконання покарань, слідчих ізоляторів та іншого майна кримінально-виконавчої системи на окупованій території.<br>Проаналізувати повноваження та обов'язки держави-окупанта щодо управління установами виконання покарань.<br>Охарактеризувати правовий статус працівників кримінально-виконавчої системи, які залишилися на окупованій території або були переміщені на підконтрольну Україні територію.<br>Дослідити міжнародно-правові гарантії захисту ув'язнених та інших осіб, позбавлених волі, в умовах окупації. | 5 |
| **6.** | Правовий статус журналістів у зонах бойових дій: різниця між цивільними репортерами та військовими кореспондентами | Розкрити поняття та правову природу тимчасової окупації в міжнародному гуманітарному праві.<br>Визначити правовий статус установ виконання покарань, слідчих ізоляторів та іншого майна кримінально-виконавчої системи на окупованій території.<br>Проаналізувати повноваження та обов'язки держави-окупанта щодо управління установами виконання покарань.<br>Охарактеризувати правовий статус працівників кримінально-виконавчої системи, які залишилися на окупованій території або були переміщені на підконтрольну Україні територію.<br>Дослідити міжнародно-правові гарантії захисту ув'язнених та інших осіб, позбавлених волі, в умовах окупації. | 5 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **7** | Проблема визнання компетенції Міжнародної комісії зі встановлення фактів та механізми запуску | Розкрити правові підстави створення та діяльності Міжнародної комісії зі встановлення фактів відповідно до статті 90 Додаткового протоколу I 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року.<br>Охарактеризувати склад, порядок формування та основні функції Комісії.<br>Визначити предметну компетенцію Комісії та розмежувати її повноваження з повноваженнями міжнародних кримінальних судів і трибуналів.<br>Проаналізувати поняття загального визнання компетенції та спеціальної згоди (ad hoc) на проведення розслідування.<br>Дослідити порядок подання запиту про розслідування, формування палати Комісії, збирання доказів і підготовки звіту.<br>Визначити правову природу висновків Комісії та їхнє значення для встановлення фактів порушення міжнародного гуманітарного права. | 5 |
| **8.** | Анатомія діяльності МКЧХ: права та обов'язки в зоні збройного конфлікту | Розкрити правову природу, міжнародно-правовий статус і основні функції МКЧХ.<br>Проаналізувати принципи нейтральності, неупередженості, незалежності, гуманності та добровільності гуманітарної служби в діяльності МКЧХ.<br>Визначити правові підстави діяльності МКЧХ відповідно до Женевських конвенцій 1949 року, Додаткових протоколів до них та Статуту Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.<br>Охарактеризувати повноваження МКЧХ щодо відвідування військовополонених і цивільних інтернованих осіб.<br>Дослідити роль МКЧХ у розшуку зниклих безвісти, відновленні сімейних зв’язків, передачі гуманітарної допомоги та поверненні тіл загиблих. | 10 |

**Критерії до самостійної роботи студента**

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки письмових матеріалів (конспектів, аналізу рішень ЄСПЛ, глосаріїв тощо) та загального тесту з питань, винесених на самостійне опрацювання: повне, структуроване, аргументоване виконання всіх завдань з використанням обов’язкової і додаткової літератури та практики ЄСПЛ, правильними посиланнями і логічними висновками оцінюється максимально (6 балів); достатньо повне розкриття основних питань з незначними неточностями — 5 балів; загалом правильне, але поверхневе викладення без глибокого аналізу — 4 бали;

фрагментарне і недостатньо аргументоване виконання — 3 бали; часткове, формальне опрацювання з суттєвими помилками — 2 бали; відсутність роботи, плагіат або повна невідповідність завданню — 0 балів.

## Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв'язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

## Система контролю та оцінювання

### Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом усного та письмового опитування, бліц-опитування, перевірки конспектів самостійної роботи, виконання тестових завдань (у тому числі загальних тестів з питань, винесених на самостійне опрацювання), розв'язання кейсів, аналізу рішень ЄСПЛ, підготовки есе, рефератів, глосаріїв, схем і презентацій. Оцінювання проводиться за чіткими критеріями з урахуванням повноти, аргументованості, самостійності та правильності посилань на джерела.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену, який включає теоретичні питання та практичні завдання з аналізу рішень Європейського суду з прав людини. Результати поточного контролю (максимум 50 балів) та екзамену (максимум 50 балів) сумуються і переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС відповідно до затвердженої системи оцінювання.

**Форми проведення занять**: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування за принципами ЗНО на основі комп'ютерних технологій(стандартизовані тести);
- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- дайджести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

**Поточний контроль:** здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

**Форма підсумкового контролю:** усний екзамен , який складається з теоретичної частини та практичних завдань по аналізу справ Європейського суду з прав людини.

**Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю**

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

| **Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття** | **Критерії оцінювання** |
|---|---|
| 6 балів | В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. |

| | |
|---|---|
| 5 балів | Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. |
| 4 бали | В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. |
| 3 бали | Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань. |
| 2 бал | Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання. |
| 0 балів | Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання. |

**Доповнення виступу**:

**2 бали** – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власніаргументи щодо основних положень даної теми.

**1 бал** отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнюєзміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

**Суттєві запитання до доповідачів:**

**2 бали** отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

**1 бал** отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагаютьдодаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

**Експрес-контроль:**

**2 бали** нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом,орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

**1 бал** отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслитилише деякі проблеми теми.

**Ведення опорного конспекту лекції:**

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лишеопорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями,концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Підчас аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

**2 бали** нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

**1 бал** нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

**Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):**

**Есе** – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті

думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе - це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми,питання.

**Дайджест** – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкритирізні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

**2бали** отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

**1 бал** отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положеннякожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

**2 бали** отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов'язкову літературу,засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити. **1 бал** отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

**Критерії підсумкового контролю**

***Підсумковий семестровий контроль*** – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалоюЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;

– здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочоюпрограмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускаютьпомилки, ставлять оцінку **D**;

– здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль,а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (залік) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

**Розподіл балів, які отримують студенти**

| | Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*) | | Кількість балів (екзаменаційна робота) | Сумарна к-ть балів |
|---|---|---|---|---|
| Змістовий модуль №1 | | Змістовий модуль № 2 | | |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Т1 | Т2 | Т3 | Т4 | | Т6 | Т7 | Т8 | Т9 | Т10 | 50 | 100 |
| 5 | 5 | 5 | 10 | | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | | |

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

**Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

| **Оцінка за національною шкалою** | **Оцінка за шкалою ЄКТС** | |
|---|---|---|
| | **Оцінка (бали)** | **Пояснення за розширеною шкалою** |
| **Відмінно** | A (90-100) | відмінно |
| **Добре** | B (80-89) | дуже добре |
| | C (70-79) | добре |
| **Задовільно** | D (60-69) | задовільно |
| | E (50-59) | достатньо |
| **Незадовільно** | FX (35-49) | (незадовільно) з можливістю повторного складання |
| | F (1-34) | (незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання |

**Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів**

1. Поняття, сутність та історична еволюція права збройних конфліктів
2. Система фундаментальних принципів міжнародного гуманітарного права.
3. Джерела МГП: міжнародні договори, звичаї та судова практика.
4. Нормативно-правові засади ведення бойових дій у системі МГП.
5. Принцип розрізнення між комбатантами і цивільним населенням, воєнними та цивільними об'єктами.

6. Принцип пропорційності (сумірності) під час планування та здійснення воєнних операцій.
7. Принцип ужиття запобіжних заходів (обережності) при нападі та захисті.
8. Класифікація заборонених засобів і методів ведення воєнних дій.
9. Правовий статус комбатантів у міжнародних збройних конфліктах.
10. Міжнародно-правовий статус розвідників та шпигунів.
11. Особливості захисту медичного, духовного персоналу та спеціальних безпекових зон.
12. Правовий режим поводження з військовополоненими та пораненими.
13. Джерела МГП та критерії визначення правового статусу військовополонених.
14. Національний механізм України щодо поводження з військовополоненими: нормативна база та система органів.
15. Міжнародні стандарти утримання: правовий режим та матеріально-побутове забезпечення в місцях інтернування.
16. Юридична відповідальність військовополонених: розмежування дисциплінарних проступків, загальних злочинів та воєнних злочинів.
17. Правові підстави та процедури припинення полону: звільнення, добровільна репатріація та обмін.
18. Поняття та ознаки воєнної окупації в сучасному міжнародному праві: критерій ефективного контролю.
19. Обсяг зобов'язань та межі повноважень держави-окупанта щодо забезпечення життєдіяльності території.
20. Міжнародно-правовий захист цивільного населення та режим «захищених осіб» в умовах окупації.
21. Загальний захист цивільних осіб, що знаходяться під владою супротивника
22. Зобов’язання держави-окупанта
23. Заборона примусового переміщення та депортації цивільного населення
24. Розпізнавальні емблеми та знаки в МГП .
25. Розпізнавальні емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала
26. Розпізнавальний знак культурних цінностей
27. Знак цивільної оборони.
28. Гуманітарна допомога
29. Юридична природа, ознаки та передумови виникнення міжнародно-правової відповідальності.
30. Елементи та ознаки протиправного діяння держави за міжнародним правом.
31. Категорії та види міжнародних правопорушень.
32. Коло осіб (суб'єктів), що підлягають міжнародній відповідальності.
33. Матеріальні та нематеріальні форми відновлення справедливості (види відповідальності держав).
34. Правові підстави притягнення до відповідальності міжнародних організацій.
35. Покарання фізичних осіб за міжнародні злочини.
36. Компетенція Міжнародного кримінального суду (МКС) щодо злочинів, скоєних під час війни в Україні.
37. Юридичні аспекти та статус створення Спецтрибуналу щодо російської агресії проти України

38. Поняття імплементації міжнародного гуманітарного права.
39. Етапи розвитку механізму імплементації
40. Імплементація міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні та на національному рівні.
41. Судове забезпечення дотримання МГП
42. Позасудове забезпечення дотримання МГП
43. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в України
44. Юридична природа та гуманітарний мандат Міжнародного комітету Червоного Хреста: передумови заснування та специфіка правового статусу

**Зарахування результатів неформальної освіти**

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (URL: https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf).

За наявності належного сертифіката здобувачу освіти нараховується **3 бали** за відповідну тему, що прирівнюється до оцінювання виконання завдань практичного заняття. До зарахування приймаються результати проходження окремих тем дисципліни на авторитетних онлайн-платформах, наприклад, Coursera, Prometheus, навчальних курсів HELP, зокрема, але не виключно, наступних:

Міжнародне гуманітарне право у професійній діяльності публічних службовців
https://prometheus.org.ua/prometheus-free/humanitarian-law-public-servants/

Вивчаючи міжнародне гуманітарне право

https://prometheus.org.ua/prometheus-free/international-humanitarian-law/

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

**Нормативно-правові акти**


1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26 черв. 1945 р. Київ : Департамент громадської інформації ООН, 2008. 68 с.
2. Гаазька конвенція про закони і звичаї сухопутної війни та додаток до неї: Положення про закони і звичаї сухопутної війни від 18 жовт. 1907 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222 (дата звернення: 26.06.2026).
3. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151 (дата звернення: 26.06.2026).

4. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152 (дата звернення: 26.06.2026).
5. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення: 26.06.2026).
6. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154 (дата звернення: 26.06.2026).
7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 черв. 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення: 26.06.2026).
8. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 черв. 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200 (дата звернення: 26.06.2026).
9. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 трав. 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157 (дата звернення: 26.06.2026).
10. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, від 10 жовт. 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266 (дата звернення: 26.06.2026).
11. Конвенція про права дитини від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 26.06.2026).
12. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах від 25 трав. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795 (дата звернення: 26.06.2026).
13. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 26.06.2026).
14. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 26.06.2026).
15. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18 (дата звернення: 26.06.2026).
16. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19 (дата звернення: 26.06.2026).

**Основна література**

17. Азаров Д. С., Гнатовський М. М., Короткий Т. Р. **Міжнародне гуманітарне право : підручник.** Одеса : Фенікс, 2023. 724 с.
18. Арман Дж., Генкертс Ж.-М., Гімстра Г., Кротюк К. Оновлений коментар до Третьої Женевської конвенції: новий інструмент захисту військовополонених у XXI столітті // **International Review of the Red Cross**. 2021. Vol. 913
19. Базов В. П. **Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб.** Київ : Юрінком Інтер, 2020. 496 с.
20. Гнатовський М. М. **Європейське міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право : навч. посіб**. Київ : Промені, 2022. 392 с.
21. Короткий Т. Р. **Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб**. Одеса : Фенікс, 2022. 416 с.
22. **Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб**. / за ред. В. П. Базова. Київ : Ліра-К, 2021. 368 с.

23. Мицик В. В. **Міжнародне публічне право : підручник.** Харків : Право, 2020. 624 с.
24. Репецький В. М. **Міжнародне публічне право : підручник.** 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2012. 437 с.

**Додаткова література**

25. Бабін Б. В., Громовенко К. В. Гармонізація законодавства України з нормами міжнародного гуманітарного права в умовах європейської інтеграції // **Аналітично-порівняльне правознавство**. 2025. № 2. С. 421–427.
26. Бак В. І., Мєдвєдєва М. С. Місце міжнародного гуманітарного права в системі сучасного міжнародного права // **Університетські наукові записки**. 2024. Т. 15, № 2. С. 277–283. DOI: 10.33244/2617-4154-2(15)-2024-277-283.
27. Бондаренко Є. Протидія воєнним злочинам в Україні: міжнародне реагування, відповідальність та шлях до репарацій за порушення, вчинені внаслідок російської агресії // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2024. Вип. 85, ч. 4. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.4.31.
28. Брянкін А. С. Міжнародно-правовий захист цивільного населення в умовах сьогодення: пропорційність та запобіжні заходи при застосуванні вибухової зброї у населених пунктах // **Аналітично-порівняльне правознавство**. 2026. № 1. DOI: 10.24144/2788-6018.2026.01.3.31.
29. Бялий Г. А. До проблеми визначення міжнародно-правової відповідальності в міжнародному публічному праві // **Аналітично-порівняльне правознавство**. 2024. № 1. С. 758–762. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.01.121.
30. Грибан В. Г. Основні положення міжнародного права з питань захисту цивільного населення і цивільних об'єктів під час сучасних воєн і збройних конфліктів // **Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.** Дніпро : ДДУВС, 2024. С. 346–349.
31. Грушко М. В., Музика В. В., Федорова Т. С., Владишевська В. В. **Міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посіб.** / за ред. О. В. Бігняка. Одеса : Гельветика, 2022. 136 с.
32. Давиденко М. О. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в національне законодавство України в умовах збройної агресії // **Юридичний науковий електронний журнал**. 2024. № 3. С. 584–588.
33. Денищук Д. Є. Документування воєнних злочинів в Україні // **Процесуальні та криміналістичні аспекти розслідування воєнних злочинів : матеріали круглого столу** (м. Одеса, 21 лют. 2024 р.). Одеса : ОДУВС, 2024. С. 31–36.
34. Діденко Є. В. Кримінально-правова та процесуальна характеристика воєнних злочинів в Україні (після повномасштабного вторгнення РФ в Україну) // **Юридичний науковий електронний журнал**. 2024. № 4.
35. Єфіменко Т. С. Предмет доказування у кримінальних провадженнях щодо воєнних злочинів // **Вісник Кримінологічної асоціації України**. 2025. Т. 36, № 3. С. 232–243. DOI: 10.32631/vca.2025.3.17.
36. Замрига А. В. Принципи міжнародного гуманітарного права: зміст, еволюція та сучасні виклики застосування // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2025. № 91.
37. Замрига А. В., Падалка М. А. Міжнародно-правова відповідальність при правонаступництві держав // **Київський часопис права**. 2024. № 4. С. 169–173. DOI: 10.32782/klj/2023.4.24.

38. Клапоущак Д. С. Щодо правового захисту цивільного населення під час збройного конфлікту у світлі імплементації норм міжнародного гуманітарного права // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2025.
39. Ковальова М. В. Деякі питання міжнародно-правової відповідальності в міжнародному публічному праві // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2021. Вип. 66.
40. Короткий Т. Р. (ред.). **Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посіб.** 3-тє вид., перероб. і доп. Київ ; Одеса : Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2024. 252 с.
41. Левицький А. О., Москалюк О. М. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: окремі проблеми науково-теоретичних засад // **Криміналістичний вісник**. 2024. № 42(2). С. 76–87. DOI: 10.37025/1992-4437/2024-42-2-76.
42. Мартиненко Р. В., Коваль Д. О. Документування і доказування міжнародних злочинів в Україні: процесуально-криміналістичні та цифрові стандарти прийнятності доказів для Міжнародного кримінального суду та спеціального військового трибуналу // **Аналітично-порівняльне правознавство**. 2025. № 6. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.06.3.94.
43. Мельцер Н. **Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс** / пер. з англ. Женева : Міжнародний Комітет Червоного Хреста, 2021. 398 с.
44. Міжнародно-правове регулювання використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2024.
45. Мосейкін О. С., Грушко М. В. Застосування норм міжнародного гуманітарного права у збройному конфлікті в Україні: окремі аспекти // **Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса**. 2022. № 2 (2021). С. 53–63. DOI: 10.31558/2786-5835.2021.2.6.
46. Мосейкін О. С., Грушко М. В. Застосування норм міжнародного гуманітарного права у збройному конфлікті в Україні: окремі аспекти **// Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса**. 2022. № 2 (2021). С. 53–63. DOI: 10.31558/2786-5835.2021.2.6.
47. Мудролюбова Н. О., Просандєєва Л. Є. Міжнародне гуманітарне право та конфлікти: захист цивільного населення та дотримання правил ведення війни в сучасному міжнародному контексті // **Наукові перспективи**. 2024. № 11 (39). С. 119–132. DOI: 10.52058/2786-6025-2024-11(39)-119-132.
48. Новгородська Д. Д., Любавіна В. П. Актуальні проблеми кваліфікації воєнних злочинів в Україні // **Молодий вчений**. 2024. № 7 (131). DOI: 10.32839/2304-5809/2024-7-131-26.
49. Пашинна Л. В. Взаємодія міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини у контексті збройних конфліктів // **Ірпінський юридичний часопис**. 2024. № 3. С. 185–193.
50. Предибайло А. І. Міжнародний захист осіб похилого віку під час збройних конфліктів // **Аналітично-порівняльне правознавство**. 2022. № 5. DOI: 10.24144/2788-6018.2022.05.80.
51. Саєнко О. С. Поняття та статус комбатанта за міжнародним правом // **Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»**. 2025.
52. Тарнополова М. Сучасна правова доктрина захисту цивільного населення у збройних конфліктах // **Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки**. 2022. № 49. С. 73–78. DOI: 10.17721/1728-2217.2022.49.73-78.

53. Шевчук А. В. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в правову систему України: сучасний стан та перспективи розвитку // **Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право**. 2023. Вип. 78. С. 312–318.
54. Ambos K. **Treatise on International Criminal Law. Vol. I: Foundations and General Part.** Oxford : Oxford University Press, 2022. 696 p.
55. **Annual Report 2024**. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2025.
56. **Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts with Commentaries**. New York : United Nations, 2022.
57. **Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations**. New York ; Geneva : United Nations, Office of the High Commissioner for Human Rights, 2022.
58. Bugnion F. **The International Committee of the Red Cross and the Protection of War Victims**. Updated ed. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2022.
59. **Commentary on the First Geneva Convention**. 2nd ed. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2023.
60. **Commentary on the Fourth Geneva Convention**. Updated ed. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2022.
61. Crawford J. **State Responsibility: The General Part**. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2023.
62. Dinstein Y. **The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict.** 4th ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 412 p.
63. Dinstein Y. **The International Law of Belligerent Occupation.** 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2024. 384 p.
64. **Discover the ICRC**. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2023.
65. **Droit international humanitaire**. Bruxelles : Larcier, 2023.
66. Fleck D. (ed.). The Handbook of International Humanitarian Law. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2021. 768 p.
67. **Guide to International Humanitarian Law**. Oxford : Oxford University Press, 2020. 960 p.
68. **Guidelines for National Committees on International Humanitarian Law**. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2022.
69. **Hybrid Warfare under International Law**. Oxford : Hart Publishing, 2024.
70. International Committee of the Red Cross. **Guidelines on the Protection of the Natural Environment in Armed Conflict**. Geneva : ICRC, 2023.
71. International Committee of the Red Cross. **Persons Protected under International Humanitarian Law**. Geneva : ICRC, 2022.
72. **International Law Commission. Report of the International Law Commission. Seventy-fifth Session (2024)**. New York : United Nations, 2024.
73. Kälin W. **Internal Displacement and the Law**. Oxford : Oxford University Press, 2023. Chapter 7: *International Humanitarian Action.* DOI: 10.1093/oso/9780192899316.003.0007.
74. Le principe de proportionnalité en droit international humanitaire. Genève : Schulthess, 2024.
75. **Leçons contemporaines de droit international humanitaire**. Paris : Pedone, 2024.
76. **National Implementation of International Humanitarian Law. Annual Report 2023**. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2024.
77. **National Red Cross and Red Crescent Societies and International Humanitarian Law**. Geneva : International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2023.
78. **Office of the Prosecutor. Policy on Cultural Heritage**. The Hague : International Criminal Court, 2025.
79. **Protecting People Affected by Armed Conflict and Other Situations of Violence**. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2022.

80. **Responsibility of International Organizations: Texts and Commentaries**. New York : United Nations, 2023.
81. Sassòli M. **International Humanitarian Law: Rules, Controversies, and Solutions to Problems Arising in Warfare**. 2nd ed. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2024.
82. Saul B., Akande D. (eds.). **The Oxford Guide to International Humanitarian Law**. Oxford : Oxford University Press, 2020. 960 p.
83. **The Fundamental Principles of the International Red Cross and Red Crescent Movement**. Geneva : International Committee of the Red Cross ; International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2023.
84. **The International Red Cross and Red Crescent Movement: Handbook**. 21st ed. Geneva : International Committee of the Red Cross ; International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2022.
85. Tsagourias N., Morrison A. International Humanitarian Law: Cases, Materials and Commentary. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2023.
86. United Nations. **Protection of Civilians in Armed Conflict. Report of the Secretary-General**. New York : United Nations, 2024.
87. Williams S., Hartridge S. **International Humanitarian Law: A Handbook for Commonwealth Parliamentarians**. 2nd ed. London : Commonwealth Parliamentary Association Headquarters Secretariat, 2022. 76 p.
88. **Yearbook of the International Law Commission 2023. Vol. II, Part Two**. New York : United Nations, 2024.

## Інформаційні ресурси

90. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 26.06.2026).
91. International Committee of the Red Cross. URL: https://www.icrc.org (дата звернення: 26.06.2026).
92. Customary IHL Database. URL: https://ihl-databases.icrc.org (дата звернення: 26.06.2026).
93. How Does Law Protect in War? URL: https://casebook.icrc.org (дата звернення: 26.06.2026).
94. International Criminal Court. URL: https://www.icc-cpi.int (дата звернення: 26.06.2026).
95. International Court of Justice. URL: https://www.icj-cij.org (дата звернення: 26.06.2026).
96. United Nations. International Law. URL: https://legal.un.org (дата звернення: 26.06.2026).
97. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. URL: https://www.ohchr.org (дата звернення: 26.06.2026).
98. Офіс Генерального прокурора України. Воєнні злочини. URL: https://warcrimes.gov.ua (дата звернення: 26.06.2026).

## Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

«Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

«Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»

https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

«Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»

https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

**Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ)** під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.